

BUDA-PESTA

22 Febr. st. v.
5 Mart. st. n.

Va esí duminéc'a.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 8.

ANULU XII.
1876.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.
Pentru Romani'a 2 galbeni

Popórele Daciei înainte de colonisarea romana.

II.

Consideratiuni ethnice.

Pentru scopulu acestui elaboratu ar fi o diversiune pré estinsa, déca ne-amu apucá d'a examiná mai cu d'amenuntulu diferitele opiniuni, ce s'au manifestatu in respectulu originei omului si in specie a popóreloru, ce au premersu colonisárii romane cu locuinti'a in Daci'a. Apoi cine ar si puté din intunereculu secliloru sè mai distinga astadi cu tóta precisiunea, genesea, miscàrile si schimbàrile ale acelora dupa ordínea chronologico-geografica? Totulu, pe ce ne putemu radiemá, sunt rezultatele, la cari s'au aventatu sciinti'a ethnografica, pe basea traditiuniloru pastrate la scriitorii mai vechi, in combinatiune cu studiele geologice, anthropologice, linguistice, archeologice s. a. Noi vomu resumá ací acele rezultate ethnografice dupa sistemile stabilite din diferitele puncte de vedere.

Ethnographii, cari au luat de basea sistemei lorú traditiunile biblice, au impartitu genulu omenescu dupa descendinti'a celoru trei fii ai lui Noe asiá, cà:

I) *Semitii* (rass'a alba-bruneta) s'au latitu din radicator'a Aric'a Himalai'a — Araratu ¹⁾

¹⁾ Moise, facerea 8. 4.

— pe cost'a meridionala a catenei muntiloru Tauru (transtauri'a) peste regiunile Tigrului si Eufratului (Babiloni'a, Siri'a, Palestin'a etc.) spre occidente pana la litoralulu phenicianu si cilicianu spre Phrigi'a alu marei mediterane, aruncandu de ací coloniéle carthaginense pe tiermurea Africei septemtrionale, pana la columnele lui Hercule (Gibraltar), si de ací peste tiermuri meridionali ai Iberiei si ai insulei Sardini'a; éra spre meridie cuprinsera tóta peninsul'a Arabica (Arabii), de unde o parte trecéndu sinulu Arabicu, se asiedià in Abisini'a (coptii).

II) *Jafetii* (albi blondi) se estinsera din Ari'a pe cost'a septemtrionala a Taurului d'alungulu Asiei mici, strabatendu d'ací parte printre elementele semitice, mestecate încátu-va si cu aceste, peste Bosphoru si Helespontu: parte printre Pontulu Euxinu si marea Caspica mai curatu, parte si pe d'a supra marei Caspice, dar p'aici mestecati încátu-va cu elementulu altaicu — spre Europ'a, cuprindendu-o tóta, dimpreuna cu partea occidentala a Asiei.

III) *Chamitii* (coloritii) s'au intinsu spre orientele si sudulu Asiei, de unde se crede a fi trecutu si in Australi'a, apoi in sudulu Africei (Negri).

Fara d'a ne dimite ací in ventilarea ces-

tiunii, în câtu convine acésta sistema cu rezultatele sciintiei geologice si anthropologice, care afla urme de genulu omenescu pana în formatiunea a trei'a a pamentului la unu locu cu Mamuthulu, si prin urmare numera etatea genului omenescu cu sute de mii — ma chiar si milióne — de ani ²⁾ facia de etatea biblica; si fara d'a mai cercá complanarea acestei diferintie cu Rotteck, care estinde cele siepte dile ale facerei — cá termini alegorici — la perióde întregi a formatiunii si desvoltării pamentului pana la er'a istorica: ³⁾ noi în câtu ne vomu folosi si de aci incolo de numirile acestei clasificatiuni a poporatiunii pamentului — le luámu numai în sensulu terminologiei ethnice.

Cei ce urméza doctrinei lui Blumenbach ⁴⁾ la clasificarea genului omenescu, au luat de base rassele ethnice dupa diferitele colori si formatiuni ale corpului, impartindu-le în urmatóriele cinci *rasse*:

I) *Rass'a Caucasică* de colórea alba, cuprindendu în sine pe toti Semitii si Jafetii, în estensiunea mai susu aretata.

II) *Rass'a Mongolica*, de colóre galbuia, estinsa pe Nord-ostulu Asiei, cuprindendu în sine pe Calmucii, Finii, Japanesii, apoi pe Ungurii, din cari o parte trecédu în Europ'a, s'a assimilatu colórei albe.

III) *Rass'a Malaica*, de colóre bruna, întinsa peste insulele malaice si polinesice.

IV) *Rass'a Americana*, de colóre rosia-aramia, cuprinde pe toti locuitorii primitivi ai Americii.

V) *Rass'a Ethiopica*. de colóre négra, cuprindendu pe Negri Africani si Australiani.

Din cercetările linguistice de la Humboldt ⁵⁾ încóce a resultatu o clasificare nóua în respectulu originei diferiteloru ginti, impartindu-le în urmatóriele descendintie:

Class'a prima: *Limbele monosilabe*, în cari cuvintele se esprimu numai în câte unu tonu monosilabicu, precum sunt limb'a chinea si alte câte-va din tienuturile de dincolo de India; tóte aceste sunt stationarie, admitendu numai compositiuni.

Class'a a dóu'a: *Limbele agglutinative*. în cari radecin'a cuventului se desvólta mai departe prin conjunctiunea de prefixe, infixe si suffixe. La acésta classa se adnumera: limbele polinesice, dravidice, mongolice, fino-tatarice séu ural-altaice, în Asia septentrionala, din cari se tragu si ramurile europene ale tienuturilor polare, ale turciloru osmanli în sudu-ostulu european, apoi a magiariloru izolati în midiloculu Europei; mai departe limbele sudu-africane, si ale indigeniloru americani.

Class'a a trei'a: *Limbele flectibile*, cari au ajunsu la cea mai innalta perfectiune, admitendu nu numai calitatile compositive si conjunctive ale limbeleru premerse, dar si facultatea d'a schimbá radecin'a cuventului si suffixele ei prin derivare si flecsiune.

Acestei clase perfectionate apartiene întrég'a rassa caucasica, cu ambele ei familie: *semitica* si *jafetica*, numita si arica séu indo-germana.

Diferinti'a între limbele semitice si arice stá numai într'aceea, cá radecin'a cuvinteleru jafetice sunt monosilabe si d'aceea ceva mai d'aprópe de class'a agglutinativa; pe candu limbele semitice nu sunt restrinse nici în respectulu acest'a, avendu radecine si de silabe mai multe.

În specie:

Soiulu primu adeca celu semiticu se împarte în urmatóriele familie:

I) Aramaica, cu ramurile sirice si chaldeice;

II) Canaanitica, cu ramurile hebreice si fenicice;

III) Arabica, cu ramurile himiaritica, cá trecatória de limb'a vechea egiptica: Assirica (scrisórea Conica), apoi dialectele neo-arabice în Siria, Egiptu, Marocco, Spania si Malta.

Soiulu alu doile alu clasei flectibile e celu indo-aricu. Acesta se împarte în dóue familie:

I) *Famili'a indo-asiatica*, statatória din viti'a:

1) indica-vechia séu sanscrita, din care se ramurescu dialectele neo-indice: Pacrit, Pali, Bengali, Hindustani si tiganii;

2) eramica, cu limb'a vechea zendavesta si antica persica, cu literile conice, din care se deducu dialectele neo-persice din Afganistanu, Curdistanu etc. ⁶⁾;

3) armenica si assetica din Caucasu, în diferite dialecte.

⁶⁾ Herodot VII 62.

²⁾ Archeologulu si geol. engl. Frank Calvert în „Levant Herald“ 1873. — Darwin: on the origin of species by means of natural selection. — Lond. 1859; Stuttg. 1863.

³⁾ Rotteck: Weltgesch. Par. I. Sect. II. Cap. I. §. 1.

⁴⁾ Blumenbach: De generis humani varietate nativa. 1775.

⁵⁾ Humboldt: Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues. Berl. 1836.

II) *Famili'a indo-europeana*, marcata in două vitie:

1) *viti'a nordu-europeana*, cu urmatóriile trunchiuri:

A. *trunchiulu teutonicu*, cu urmatóriile ramuri:

a) ramulu goticu, (limb'a bibliei lui Ulfila;)

b) ramulu germanu, (limb'a neo-germana;)

c) ramulu scandinavicu, (vechii cimbri, apoi angli, dani, svedi, islandesi etc.)

B. *trunchiulu slavicu*, ramuritu in

a) ramulu leticu séu balticu, (litvanii, bo-rusii, letii;)

b) ramulu slavicu, (bulgarii, sêrbii, slo-venii, rusniacii, rusii, polonii, cehii, slo-vacii etc.)

2) *viti'a sudu-europeana*, statatória din ur-matóriile trunchiuri:

A) *trunchiulu celticu* cu doi rami princi-pali:

a) celu galicu si

b) celu cimericu, — ambele subimpartite in diferite numiri, d. e. Galli, Bretoni, Belgi, Boi, Taurisci, Scordisci, Galati, Vali, Vlachi, Cimzi, Valoni etc.

Tóte aceste ramuri celtice s'au contopitu parte in elementulu latinu, parte in celu germanu si slavu, care — dupa cum s'a ficsatu ultimulu asiediamentu. O parte din ei in reac-tiunea migrativa de la occidente catra oriente a trecut prin Asia mica, lasandu si pe acolo dupa sine numai unele numiri locale, precum Gallatia, Galileia, Gallata etc.

B) *Trunchiulu italu*, care cuprindiendu si contopindu pe vechii autochtoni: Osci, Sabini, Umbri, pe Gallii Cisalpini, si pe coloniile phri-gice, feniciane, pelasgice, trace, si litoralile meridionale, au formatu gintea latina, din care se tragu ramurile romanice:

a) celu italianu,

b) spanicu,

c) portugalicu,

d) francesu si

e) romanu, cu dialectele daco- si macedo-romane.

C) *Trunchiulu thracicu*. Acésta ginte, care dupa Herodotu se considerá dupa cea indica cá cea mai latita, se estindea pe partea nordu-vestica a Asiei mici, pe tóta peninsul'a thra-cica, incependu de la Hellas, peste Macedonia si Illiria, pana la Istru si Carpati, apoi catra Istria pana in Italia; de aceea unii subordina si craculu italu, ma chiar si pe Celtii meridio-

nali — trunchiului thracicu, — identificandu acestu trunchiu cu sectiunea sud-europeana (de mai susu sub nr. 2). — Cá trunchiu separat, dupa impartirea nóstra, genulu thracicu cu-prindea in sine pe Phrigi, cu Troienii, Lidii, Messii, Bithinii etc. din Asia mica, pe toti Hel-lenii, Thesalii, Epizotii, Macedonenii, Illirii, Getii si Dacii etc.

Intregu soiulu thracicu contopindu-se in alte elemente, astadi numai

a) ramur'a *greca* cu limb'a vechia si neo-ellena, apoi

b) din ramur'a *illirica* remastiele Alba-nese — Arnautii — mai sunt in viétia.

Classificarea acésta ethnica a familiei in-do-arice (indo-germane) se resuma — dupa gintile, ce mai sunt in viétia — in urmatóri'a sistema mai simpla, impartindu-o in urmató-riile vitie: 1) cea indica; 2) iranica; 3) traco-greca; 4) itala; 5) celta (remastiele valse, bretone etc.); 6) germana; 7) li'hvanica (rema-sitie letice); si 8) slava.

Dupa ce amu luatú cunoscintia despre clasificarea ethnica a diferiteloru ginti, rema-ne sè considerámu si miscárilé latirii loru in directiunea terenului, ce ni-l'amu luatú de tinta. *)

(Va urmá.)

La mormentulu fratiloru

Constantinu si Alesandru Hurmuzachi.

Dedicata matusiei mele Elisa Sturdza n. Hurmuzachi.

Dulcesci! o nume dulce! de ce l'a ta rostire

Tresare a mea lira cu-aventu de nemurire?

De ce se bate pieptu-mi si lasa sè simtiescu

Cá ori-ce fapta buna eu tie-ti datorescu?

De ce-mi imbarbatéza simtire si putere

Unu suveniru ce-mi vine la dulcea ta vedere?

De ce din munti, din codrii, din inimi romanesci,

Respunde-unu echo vecinicu la numele Dulcesci?

De ce in nopti de véra, candu ceriulu e seninu,

Candu florile sub róua de dragoste suspinu,

O rugaciune santa isvorulu candu sioptesce,

Si peste-o cruce alba candu lun'a se opresce,

De ce, de ce atuncea pe sacrele-ti morminte

Vedu umbrele maretie lui Stefanu, lui Mihaiu,

Cum vinu cá sè-ti dea man'a, si-unite mai ferbinte,

Cu-o bine-cuventare se 'ntorcu la santulu plaiu?

O falnica lumina pe urm'a loru zaresci,

*) In nrulu trecutú in acestu articolu, pe pagin'a 75, col. 2, sirulu 9, in locu de „slavi ce“ sè se cetésca „slavice“, — pe pagin'a 76, col. I, sirulu penul-timu numele „Ruscuk“ sè se omite, — not'a 33 sè se schimbe cu 39; si in not'a 38 in locu de Schlözer sè se cetésca: Bonfiniu: Rerum — Hung. etc.

Ce, candu de ceriu s'atinge, pe ceriu scrie : Dulcesci ;
Si josu o tiéra 'ntréga cu glasu de nemurire
Rspunde-atunci : Unire !

Unire, dar Unire ! căci acestu mândru locu *)
Vediū antâi'a lupta a lui Stefanu celu Mare,
Candu bravii Munteniei, Moldovei dandu norocu,
Puneau antâi'a pétra la 'ntâi'a temelia,
Spre a face-o Romania,
Unita prin simtire si prin unire tare.
Si dupa patru vécuri, Dulcesci, din sinulu teu
Unu glasu, unu glasu puternicu a disu : „Unire fia.“
Si, respundiendu din ceriuri, unu mare Dumnedieu,
Facu o Romania.

Trecut'au ani de-atuncea ; din ceriu cadit'au stele ;
Si dilele se schimba, candu bune si candu rele ;
Dar diu'a de unire, totu anulu a 'ntaritu,
Cu dins'a suvenirulu celoru ce o-au grabitu.
Si Milcovu-mi desléga acestu misteru frumosu,
Cu albele lui spume,
Ce 'n cartea veciniciei cu murmuru armoniosu
Inscriu unu mare nume.

Lu-sciu, lu-sciu pré bine, si tiér'a 'ntréga-lu scie ;
Căci epitafu-i este : Unit'a Romania.

Ér ventulu care tainicu de peste Molna vine
Si-duce pentru mine
O lacrima-omenésca intr'unu cerescu surisu
Din cuibulu meu din care durerea m'a proserisu ;
Elu care-atinge 'n trecatu cu-aripele-i nebune
Copilulu ce se nasce si móstele strabune ;
Elu care-aduna 'n cale suspinuri seculare,
Povestea betranésca,
Si doin'a ciobanésca
Si fapte mari ce vremea le face legendare ;
Elu care mii de glasuri in unulu le topesce,
Acela-si nume astadi si elu mie-mi sioptesce,
Si Putna lu-repeta si Cecina 'n jalire,
Si falnic'a Sucéva vedana de-alu seu mire ...

Si biét'a Bucovina

A carei frunte mandra unu jugu strainu inclina,
Si peste care vremea cu bratiu-i nemilosu
A 'ntinsu, cá velu de mórté, unu secolu durerosu,
Ea uita-a sa durere candu numele rostesce,
Candu spune veciniciei : „Aveam unu fiu iubitu,
„Unu rédiemu in durere, unu bratiu neobositu,
„O radia ce mi-a fostu
„Sperarea renvierei, si care-mi mai lucece
„Din bolt'a ce 'necununa cerescu-i adepostu.“

Ér inim'a-mi raspunde : „Din sufletu i-am sorbitu
„Pana si-alu lirei mele suspinu nemarginitu“

Dulcesci ! acum in tine ei dormu in infratire,
Si peste ei vechiéza a patriei marire,
Si monumentulu falnicu, spre nemurirea loru
Este-unu intregu poporu !

Ei dormu de-acum 'nainte sub recele-ti pamentu,
Mormentu langa mormentu ;

*) Dulcesci este locul unde Stefanu celu mare cu ajuto-
rulu armatei muntenești a castigatu antâi'a sa lupta contra lui
Petru Aron. (Treb. Laurianu. Istori'a Romaniloru.)

Unu frate langa altulu, asiá cum au traitu ;
Dar n'au pututu sè móra ; căci mórtéa este mica
Pe langa-o fapta mare ce suflete ridica,
Schimbandu-le 'n luceferi pe ceriulu nesfarsitu.

Si nu-i, ah ! nu-i coliba in tiéra romanésca,
Privirea omenésca
Din ea sè nu se 'naltie, cu alu credintiei sboru,
La bolt'a de-unde vine speranti'a 'n viitoru !

Acolo se vedu falnici, luceferi intre stele,
Ce ne ferescu de rele,
Trecuti la nemurire din sinulu Romaniei,
Doi frati ce portu pe frunte corón'a veciniciei.

Si eu de pe-asta piétra, ce-o mana iubitóre
Cu flori a 'ncungiuratu,
Eu vinu sè 'naltiu gandirea-mi la bolt'a lucitóre,
Cu-o lacrima pe lira si cu genunchiu plecatu.
Iasi, Decembre 1875.

D. Petrino.

Primele diuarie romanesci in Transil- vani'a.

III.

„Gazet'a Transilvaniei“, — „Fói'a“, — „Espatriatulu.“

Dupa aceste Baritiu si Gött se apucara de
publicarea „Gazetei“ si a „Fóiei“, fara nici unu
capitalu, éراسi numai cá de proba pe unu anu.
Ambele foi esiá. câte o cóla si numai câte
odata pe septemana. „Gazet'a“ in folio, „Fói'a“
in cvartu. Pretiulu ambeloru crá pe unu anu
impreuna cu porto numai 4 fl. 48 cr. m. c.

Nrulu 1 alu „Gazetei“ esi in 12/24 martiu
1838. Slovele loru erau cele bisericesci gróse,
titulele inse cu litere latine. Inse Baritiu, dupa
esemplulu lui Heliade, a cassatu si din cele 43
de slove chiriliane 16, si a pastratu numai 27.

Acésta intreprindere fu salutata cu bu-
curia din partea barbatiloru de frunte. Dr. Va-
siliu Popu de la Zlatna, Cipariu, dr. Vasiciu,
Damascenu Bojinca, Ioanu Campineanu, He-
liade, I. Maiorescu, dr. Siandoru, canoniculu
Teodoru Aronu, vicarii Ales. St. Siulutiu si
Const. Papfalvi, professorulu de teologia I.
Moga, Paulu Dunca, protopopii Grig. Mihali,
Iosifu Igianu, Petru Piposiu si altii, mai multi,
scriseru junelui redactoru indata in cursulu
semestrului antâiu, incuragiandu-lu, cá sè se
tina de ce apucà si sè mérga barbatesce inain-
te, cá bunu e Dumnedieu.

Asiá se intemplà, cà prin confaptuirea
atâtoru barbati luminati, generosi, buni Ro-
mani si buni patrioti, numerulu abonatiloru
„Gazetei“ si „Fóiei“ in semestrulu alu doile
1838 crescù la 393, precum se póte vedé din

catalogulu tiparitu in 31 dec. si adausu la „Fói'a“ din acelu anu.

Acei 393 abonati se impartiá pe tieri asiá: Transilvania 135, Banatulu cu Ungaria pana la Oradea 108 (in Satmaru si Maramuresiu nici unulu), in tiér'a romanésca 55, in Moldova 79, in Viena si in câte-va cetâti de peste Laita (pe unde se aflau oficerii in garnisóna) 16.

Dintre ardeleni 33 erau din Brasiovu, 16 din Blasiu, 6 din Zlatna, 6 din Sibíiu, ceialalti din mai multe parti. Din Aradu erau 10, din Lipova 13, din Lugosiu 12, din Orade 9. In Bucuresci 32, in Iasi 34, in Husi 15, in Galati 8, in Romanu 12, in Mihaleni 12 etc.

Cu acelu numeru de abonati „Gazet'a“ nu se ingrasiá nici de cum, putea inse sè subsiste; intr'aceea numerulu loru crecea pe fia-care anu, încâtu de la 1843 „Gazet'a“ incepù sè iésa de dóue ori pe septemana, cu slove nóue ce se numescu civile. La 1847 numerulu abonatoru trecù peste 800 cu câte 8 fl. m. c., la care contingentulu relativu celu mai mare lu-dá Moldova cu câte 300 abonati, ér in Munteni'a „Gazet'a“ erá persecutata reu de catra consululu Daschkoff, încâtu abiá putea sè aiba ceva peste 200 de abonati.

Pana in 1840 postele de peste Laita si din Bucovina nu voiau sè primésca espeditiunea „Gazetei“, sub cuventu, cà nu erá petrecuta in catalogulu austriacu. Din acésta cauza redactorulu a fostu silitu a le caletori la Viena si a se presintá la cancelariulu Nopcea si la ministrulu de politia, de la care depindea totu.

Cu acea ocasiune redactorulu se consultá adesea cu dlu dr. A. T. Laurianu, care pe atunci petrecea in Viena.

Din 1842 inainte problemele „Gazetei“ si ale „Foiei“ deviniau cu atâtu mai grele si ade-

se fatale: cu câtu lupt'a nationala pentru limba si cestiunea urbariala, cum si a colonisatiunii in Sasime cu Svabi din Würtenberga, devenisera mai inversiunate, si cu câtu partit'a lui Kossuth in Ungari'a si a lui br. Wesselényi in Transilvani'a erá pré hotarita a desfiintia romanismulu din aceste tieri si a-i sterge tóte urmele lui.

In anulu 1845 a lipsitu fórte putinu, de nu s'a sugrumatu ambele foi, din care cauza redactorulu a fostu silitu sè alerge mai antâiu la gubernulu din Clusiu, de unde luandu respunsu, cà de la Viena depindu tóte, a mersu érasí acolo, unde ministrulu c. Sedlniczky i tinù o lectiune, cancelariulu br. S. Josica alt'a, si super-revisorulu „Gazetei“ consiliar. Somlyay a trei'a, despre comunismu, socialismu, proprietate, iobagía, rebeliune romanésca etc.

In 1847 se aflá o partita, care oferi tipografulu despagubire, numai sè incete cu tiparirea „Gazetei“; acél'a inse nu se invol.

In martie 1849 „Gazet'a“ si „Fói'a“ se sugrumara, redactorulu erá cautatu, elu inse scapá la Ploesci, unde cadiù in prinsóre rusésca, si fu transportatu la Cernauti.

In loculu „Gazetei“ dlu Cesaru Boliacu publicá in Brasiovu pe „Espatriatul“, care inse abiá vietul trei luni.

In intervalulu de 12 ani redactiunea avù colaboratoru cu plata la partea politica numai pe repausatulu Andreiu Muresiauu; éra la „Fói'a“ ajutau mai multi barbati fruntasi de ai natiunii, intre cari dr. V. Popu, dr. V. Vasiciu, canoniculu T. Cipariu, dr. Maiorescu ocupau loculu antâiu.

In dec. 1849 Baritiu câstigá de la gubernulu militaru concessiune nóua; ci in febr. 1850 „Gazet'a“ si fu suspinsa, apoi oprita, si redactorulu „wegen Halsstarrigkeit“ departatu,

Principele Milan.

ér de prinsóre scapà asta-data cá prin urechile acului.

Câte-va septemani dupa aceea gubernatorului br. Wohlgemuth i parù reu, cá alunecà a oprí „Gazet'a“ si a batjocurí pe redactorulu ei, facêndu placerea unoru denuncianti. Atunci se aflà cu cale a se propune alti doi candidati la redactiune, adeca fostulu colaboratoru si pe atunci professoru gimnasialu la r. catolici Andreiu Muresianu si professorulu gimnasialu Iacobu Muresianu.

Intr'aceea Andreiu Muresianu primì translatur'a guberniala, se mormentà in acte, in scârbe, dupa câti-va ani cadìu in sciut'a bóla si la 1863 murì. Asiá remase professorulu si apoi directorulu Iacobu Muresianu redactoru.

Scopulu acestoru sire fiindu numai d'a schitiá intemeierea primeloru diuarie romanesi in Transilvani'a, nu cade in cadrulu planului nostru d'a face istoriculu „Gazetei“ pana 'n timpurile cele mai nóue, candu apoi se ivira in publicitate si alte diuarie.

Vomu insemná dara pe scurtu numai atâ-t'a, cá activitatea „Gazetei“ sub absolutismu a pututu fi numai absolutistica; ea din lips'a cautiunii devini oficiala cu pajor'a in frunte; cu tóte aceste ea fu sicanata pe mórte pana la esirea diplomei din 20 oct. 1860. De atunci inainte „Gazet'a“ se desghiatà si renvià óresicum; in anulu 1861 luà unu sboru mai cá in 1848; éra abonatii, cari sub absolutismu abiá erau 400—450, se redicara catra 1300; inse acelu numeru scadiù indata in 1862 la 800, éra de atunci incóce se légana intre 4—500.

Incheiàm declarandu, cá vomu primì cu cea mai mare placere unele amplificàri séu chiar si indreptàri relative la aceste mominte din diuaristic'a nóstra.

Iosifu Vulcanu.

Caletoria de pe pamentu in luna.

— Dupa JULES VERNE. —

(Urmare.)

IV.

Istori'a lunei.

Déca la inceputulu miriadeloru de ani, inainte de formatiunea lumei, unu ochiu inzestratu cu putere ce strabate pana 'n infinitu, din acelu punctu de mijlocu, spre care s'a ingreunatu materi'a chaosului nedesvoltatu alu lumei, ar fi pututu sè arunce o cautatura in giuru de sine, ar fi vediutu biliónele de miliarde ale atomiloru legandu-se in spatiulu nemarginitu.

Incetulu cu incetulu, sub decursulu míiloru de ani, aceia trecura prin straformare.

Legea atragerii incepù a se efeptuì, si atomii — cari pan'atuncea rateciau fara regula — i se supusera. Acesti atomi, conformu afinitàtii loru chemice, se adunara la olalta, compusera particelle de corpu, si formara acea materia cá de negura, care umple adancimile spatiului aericu.

Din materi'a de negura se facura globurile, cari fure dominate de puterea invêrtirii in giurulu unui punctu centralu. Si cum invêrtirea in apropiarea punctului de mijlocu deveni totu mai repede, asiá si particellele cari se aflau in giurulu acel'a se contopira totu mai tare; si indata-ce cu crescerea massivitàtii se miciorà estensiunea, in acea mesura se accelerà si invêrtirea in giurulu punctului de mijlocu, si rezultatulu fu ivirea unui corpu centralu, a unei stele, care continuà a se întórce in giuru de sine, ér in giurulu ei celelalte globurile ale materiei de negura.

Déca ochiulu ar fi continuatu mai departe revist'a sa atenta si incordata, ar fi vediutu, cum particellele din diferitele puncturi ale materiei de negura urméza esemplulu celora din punctulu centralu, cum cele mai de aprópe se contopescu si devinu corpuri; cum se despartu de altele, cari asemene se insotiescu: cum fía-care se întórce in giuru de sine, si in giurulu primei stele centrale, si cum in sfirstu din globurile de materi'a de negura de mai nainte, se face — unu sistemu de lume.

Astu-felu de globurile de negura, conformu numeràrii astronomiloru, sunt la vr'o cincì míi, in periferi'a pana unde petundu tuburile si ochianele ce s'au inventatu pan' acuma.

Si fía-care din aceste globurile este unu sistemu de lume, de sine statatoriu si completu.

De sine statatoriu? Cine scíe, in ce legutura se afla ele intre sine? Care e centrulu, in giurulu caruia celelalte se invêrtescu cu totulu?

Dintre aceste cincì míi de lumi neguróse un'a se numesce de catra ómeni calea laptelui; singura acést'a cuprinde in sine optu-spre-diece milióne de stele, dintre cari fía-care este éراسi stéu'a centrala, sórele unui sistemu de lume particularia mai mica.

(Va urmá)

RANELE NATIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare)

— Pentru ce?

— Me miru, că me mai întrebi.

— Dar eu dorescu să știu.

— Pentru că dta esti mire.

Stefanu tresari. Elu intr'atât'a se adanci in contemplarea acestei dame frumóse, încâtu uită pe unu momentu, că in adeveru dinsulu este mire.

— De te-ar audi mirés'a dtale, — continuă ea, — făcându la complimente alteia, de siguru nu ti-ar iertă usioru acésta gresiéla.

— Se pôte. Dar in casulu déca ar vedé, că aceea este o démna rivala a ei in tóta privinti'a, dóra totusi m'ar iertă.

Irma graciósa si-puse frumósele degete pe gura, si dise ridiendu seducatoriu :

— Destulu, destulu!

In momentulu acést'a music'a incepù se sune prin sala. Orchestrul esecutà unulu din deliciósele valsuri ale lui Strauss. Parechi dupa parechi se repedira in bratiile cercului undulantu. Stefanu inca li urmà cu Irma, si nici nu se oprira pana ce nu facura trei in-torseturi.

Apoi elu facù unu complimentu, se departà, voindu să dantieze si cu alte dame.

Inse nici nu observà, că in locu de a porni la vr'o alta dama, elu merse dreptu spre unu cotu alu salei unde nu se află nime, si de acolo nu privi in directiunile pe unde siedeau cunoscutu de ale lui, ci cantatur'a lui se 'ndreptă éراسi spre loculu unde a parasitu pe Irma.

Doriá s'o mai védia inc' odata.

Si privindu intr'acolo, fara vointi'a sa, tresari, căci Irma nu mai érá unde o lasase, ci tocmai dantiá cu unu capitanu de husari.

In primulu momentu ar fi stinsu bucurosú viéti'a tuturor capitaniloru de husari, si mai alesu a acelora, cari vinu să dantieze cu o copila atâtu de admirabila cá Irma; mai tardiu inse află fórté naturalu, cá ori cine, care vine intr'o serata privata, prin urmare si capitanulu acél'a, se aiba dreptulu a dantiá cu ori care dama, si astu-felu si cu Irma; in urma apoi nu numai se linisei, dar inca se mirà fórté de sine, că óre ce l'a indemnatu pe elu a se interessá atâtu de multu de acésta fôta, încâtu par' că i s'a aprinsu si simtiementulu jalusiei?

Si atunce si-dise :

— Au nu sum eu mire? Au nu am eu o mirésa chiar atâtu de incantatória cá acésta copila, pe care abiá de unu momentu dóue o cunoscu?

Se întrebà, inse nu cutediá a-si raspunde. Pentru că, déca raspundea, trebuia să recunósca si dinsulu, că ori câtu de amabila este Aurora, Irma totusi e mai frumósa.

Si dinsulu nu putea să faca acést'a. Care mire, iubindu-si mirés'a, ar fi capabilu să faca acésta declaratiune?!

Dar findu că la acésta întrebare nu putea să-si raspunda, elu mai riscă si a dóu'a :

— E bine, ori câtu de frumósa ar fi Irma, nu iubescu eu óre pe Aurora din adanculu animei mele? Mai este óre pe fati'a pamentului o alt'a fiintia, care

ar fi capabila să faca a disparé din internulu meu suvenirea miresei mele?

Si éراسi tresari.

Responsulu ce si l'a datu, ce e dreptu, érá in favorulu Aurorei, inse elu totusi nu cutediá a-lu pronunúciá cu tóta positivitátea, căci érá fórté tulburatu.

Pentru liniscea sufletului seu, doriá din tóta anim'a sa, cá responsulu să innaltie numai pe Auror'a, si să faca a disparé Irma de totu.

Si responsulu seu suná in acestu intielesu.

Dar ce folosu! Acél'a érá numai unu respunsu fortiatu, compusu din niste cuvinte maestrite.

Lu-pronunúciá, dar o córda a animei sale i spu-neá, că nu-lu simtiesce, că nu-lu crede.

Si acést'a lu-inforà.

Elu érá mire. Dar este óre in viéti'a unui mire momentu mai cumplitu, decâtu acél'a, in care pentru prim'a-óra trebue să simta că alés'a animei sale nu-lu va indestulí si că este o alta fiintia, care l'ar fericí mai deplinu!

Stefanu, de si nu érá pré sentimentalu, érá inse totusi unu omu de anima, care la alegerea miresei sale a fostu condusu mai pe susu de tóte de indemnulu amorului seu; pentru dinsulu dara acésta impressiune trebuia să fia cu atâtu mai amara.

Tulburatu ce érá, esi din salonulu in care se dantiá, si cu greutatea unei stance de granitu pe sufletulu seu se retrase in o odaia laterala, cá să fia singuru, să nu-lu védia nimene asiá de confusu, să mai póta meditá despre cele petrecute in internulu seu, să se mai liniscesca, să uite acolo cu totulu impressiunile din momintele din urma, să nici nu se mai rentórcă in sala la Irma, si astu-felu să constate in sfi-situ, că dinsulu in adeveru e multiamitu si fericitu.

In acea odaia, séu mai bine sala, erau mai multe mese asternute, elu se puse la un'a, la care nimene nu siedeá, si luandu o thassa de thea incepù a meditá.

Dar o conversatiune viala lu-conturbà. La més'a vecina siedeá o societate de bon-vivanti, cari si-petrecuau bine la vinu, criticandu lumea si povestindu-si felu de felu de anecdote intemperate si neintemperate.

Presidiulu érá ocupatu de catra unu omu betranu. Inse dinsulu nu apartinea aceloru betrani, cari prin etatea loru inaintata destépta respectu si stima in cei mai tineri. Elu érá unu individu, care — de óra-ce portá titlulu de baronu — avea intrare libera in tóte societátile, inse afara de acésta nu se putea laudá cu altu meritu in tóta viéti'a sa. Sciá calari si maná caii bine, cunoscea pe tóte baletistele mai renumite din Europ'a, si a avutu o multime de aventure in viéti'a sa. Éta biografi'a lui.

Societatea de la mésa lu-alese presiedinte, pentru că se compunea din democrati, si-apoi democrati'a moderna pretinde, cá in fruntea fia-carei societati să steie unu omu cu nume vechiu, séu celu putinu aristocraticu. Si elu in adeveru corespondeá acestoru cerintie, căci érá din vechi'a familia a baroniloru Hét-halmy.

De a drépt'a lui siedeá unu advocatu. In adunà-rile poporale mare democratu, candu inse putea să siéda langa unu magnatu si să vorbésca cu elu, uitá principiile professate acolo, si nu érá mai fericitu decâtu elu. Numele lui érá Pörös Gábor.

Langa acést'a ocupau locu trei tineri, demni respresentanti alu acelei tinerimi magiare de prin unele

comitate, care în veci nu cetesce și nu învătă nimica, nu numera bancnotele cându le arunca musicantiloru țigani, și esceleza numai prin injuraturi bechiarești.

De a stang'a presiedintelui ocupá locu o persóna de cea mai înalta îmbortantia în viét'ia sociala și publica a magiariloru. Elu erá corespundintele mai multoru diuarie din Budapesta. Omu fara nici o cultura sciintifica, elu erá totusi capabilu a rostí verdicțulu seu în tóte cestiunile, și parerea lui erá împunetória, pentru că elu sciá scrie, și scrierile lui se publicau prin diuarie. De aceea toti lu-respectau, toti se temeau de condeiu lu Tökfalvi Árpád.

Inca patru barbati mai ocupau locu la mésa. Domnulu Semmiházy, unu aventurieru, care de cându trecu de dóue-dieci de ani, totu vré sè se însóre, totu cauta o parthia potrivita, și totu nu o mai gasesce, pentru că elu cauta totu bogata, și déca gasesce vr' una, aceea nu vré sè se marite dupa unu calicu ca vai de elu. Elu critica în continuu tóte femeile, nici un'a nu-i place, nici un'a nu este fara defectu.

Mari'a Sa Ugorkafay e de alta natura. Dinsulu nici odata n'a voitu sè se însóre. Și tocmai pentru acésta nu uresce femeile. Elu are niste idei estravagante despre tóte lucrurile cunoscute. Și fiindu că tata-seu a fostu unu invetiatoru calvinu, elu se simțea îndreptatitu a fi unu conservatoriu cu simțieminte aristocratice.

Cei doi din urma erau niste persóne secundarie, cari cá în balu, asiá și în adunările publice politice, se aflau mai bine în odăile laterale, unde se putea fumá și unde erá permisu sè se vorbésca numai despre venetória, capoi și ogari.

Precum se vede, acésta compania par că erá a nume alésa, asiá se deosebiá de toti cei din sala; din care cauza ea s'a și retrasu în acésta odaia, unde se aflá multu mai bine, decâtu pe parquetulu luciu alu salonului de dantiu.

Și ei se aflau fórté bine aice, căci servitorii ațenti li serviau cu promptitudine din vinurile cele mai alese.

— E bine, amice Árpád, — începú baronulu, — spune-ni nóue acuma dta, cá omu competent, cá cine este regin'a balului în acésta séra ?

— Regin'a ? — lu-interrupse numai decâtu Semmiházy, — sè me iertati, domniloru, dar eu în serat'a acést'a n'am onóre sè vediu nici o regina.

— Protestezu ! — strigá Ugorkafay, — eu am fostu numai puținu prin sala, pana ce am înșchimbatu o vorba cu dóue dómn'a casei baronés'a, cu comites'a și cu alte dóue contesse, verisióre ale ei, — dar si pan' atunce am zaritu mai multe dame, cari tóte sunt vrednice a-si pretinde distinctiunea de regine ale petrecerii nóstre.

— Eu inca recunosc, cá sunt mai multe dame frumóse adunate aice, — diše Pörös Gábor, — înse n'asiu fi în stare sè decidu, care e mai frumósa între ele.

— Ce scií dta ! — reflectá unulu dintre tineri, — dta numai la acte si processe te pricepi.

— A le incurcá, — adause alu doile tineru, și începú a ride.

Pörös Gábor i aruncá o privire plina de disprețiu, și tocmai voiá sè-i respunde, cându baronulu-presiedinte diše éra-si :

— Dar sè audímu pe amicul nostru Árpád,

căci în cestiunea acést'a dinsulu e celu mai competent.

Și Árpád sucindu-si mustetile, dupa ce golí unu pocalu de vinu, începú sè vorbésca astu-felu :

— Intrebarea ce-mi faceti nu este asiá de usióra, cum gânditi. De siguru trei sunt acele dame cari în petrecerea acést'a esceleza prin frumset'ia, gratiile și abundanti'a spiritului loru. Dar a decide, cá totusi care din ele întrece pe celelalte, este fórté cu greu.

— Totusi, totusi, — diše baronulu.

— Eu am meditatú multu a supra acestei cestiuni, căci fiindu unu represintantu alu diuaristiceii prin aceste parti, trebuie sè trimitu redactoriloru raporturi esacte despre tóte evenimentele mai importante.

— Si ce-ai decisu ? — lu-intrebá Pörös.

— Am decisu, cá regin'a balului este . . .

— Cine, cine ? — intrebarea tinerii.

— Domnisiór'a Irma Székelyhidu, — respunse elu.

— Ah ! ah ! — se audí din gurile tuturoru.

La pronunțierea acestui nume și Stefanu se deșeptá din visările sale, și ascultá cu atentiune conversatiunea acestei societáti.

— Apoi sè traiésca dara regin'a scratei ! — esclamá unulu dintre tineri, aredicandu-si pocalulu plinu de vinu, sè ciocnésca cu comnesenii sei.

— Traiésca ! — strigara toti, ciocnindu pocalele.

— În adeveru, — începú érași baronulu, — trebuie sè recunóscemu, cá amicul nostru are unu gustu fórté bunu.

— Asiá e, — aprobá Ugorkafay, — dinsulu totu-de-una scié sè aléga ce-i mai frumosu.

— În adeveru, — diše Semmiházy, — de astadata si eu trebuie sè fiu în o privintia de acordu cu dinsulu. O zestre de o suta cinci-dieci de mii de siguru e fórté frumósa.

— Si nepericlitata de felu prin cutare processu ! — adause Pörös Gábor.

— Înse dins'a si fara zestre totu-si ar remané frumósa, — diše unulu din tineri.

— Ea este cea mai frumósa fêta pe fati'a pamentului, — esclamá celalaltu.

— Asiá-i, — aprobá si alu treile tineru.

Ceialalti nu contradisera.

Stefanu i ascultá cu cea mai mare curiositate. Doriá din totu sufletulu seu, cá óre-care dintre ei sè respunda si sè dica, cumca Irma nu e cea mai frumósa fêta de pe fati'a pamentului, cá mai sunt si altele cá ea, cá unele chiar o întrecu în tóta privint'ia. Doriá din tóta anim'a, cá óre-care sè vina a mai de trage din laudele ce i s'au facutu, a mai întunecá nimbulu ce i s'a creatu, si astu-felu a-i micșiorá valórea în ochii lui.

Doriá chiar s'o si batjocurésca cine-va.

Oh ! elu ar fi ascultatú acést'a cu mai multa bucuri'a decâtu cuvintele de lauda si prémariere.

Ast'a i-ar fi causatu placere, căci prin tr-ins'a anim'a-i se limiscea, pacea sufletului seu se'nucibá érași, si deveniá de nou fericitu.

Acea critica aspra i-ar fi stersu din internulu seu figur'a ideala a ei, si acolo n'ar fi remasu decâtu Aurora, bland'a, bun'a si iubitóri'a lui mirésa !

Oh ! ce alinare sufletésca avea sè fia acésta pentru elu.

Inse dinsii de felu nu-i facura pe voia, ma din contra inca laudau din reputeri pe „frumós'a, incantatóri'a si adorabil'a Irma, care n'are parechia pe fati'a pamentului.“

Aceste elogiuri intr'atât'a i ingreunara sufletulu, încâtu nu mai fu in stare sè le supòrte. Se scolà dara de la mésa si plecà érași in salonulu de dantiu, cu intentiunea sè-si aline in dantiu tulburarea sufletulu seu.

Si dinsulu incepù a dantiá, mai antâiu cu barones'a Adela, apoi cu celelalte dame tinere si frumóse; si dantiá in continuu, tóta nóptea, pana dimineti'a, cu tóte, pe rōndu, precum cerea etichet'a . . .

Numai cu un'a nu mai dantiá, numai de una nu se apropiá, numai de aceea se ferì cu temere . . .

Si aceea erá Irma.

Nu voiá a mai conveni cu acésta copila, càci se temea de farmecele ei.

Doriá sè se departeze din serata, cá si candu nici n'ar fi vediutu-o.

Dar inedaran!

Ori cu cine dantiá dinsulu, privirea lui erá atintita totu la ea; si ori cu cine vorbiá elu, spiritulu seu sborá totu in giurulu dinsei.

Erá cuceritu, erá sclavu . . .

Sub impressiunea acestui simtiementu dulce si amaru totu-odata, dar in fine totusi infricosiatu pentru unu mire, logoditu deja cu o alta fêta, elu si-luá remasu bunu de la familiile sale cunoscute, si salutandu rece pe Irma, se departá si se duse a casa, a-si liniscei sufletulu tulburatu.

VIII.

Incercarea din urma.

A dóu'a di dupa serat'a baronului Bérczfalvy inteliginti'a din cerculu electoralu Pruneni érași tînu conferintia. De asta-data inse nu la Pruneni, nu conchiamata de Albinescu, ci in comun'a Virágház si conchiamata de fostulu deputatu alu cercului.

Membrii acestei conferintie ni sunt mai toti cunoscuti, pentru cá i-amu vediutu deja in prim'a conferintia tinuta in Pruneni la Albinescu.

Sofronie Cimbrudanu, Ilie Negru, Ioanu Gabilescu, Scipione Siesanu, Florianu Bumbescu, Semproniu Plopescu, Anania Recitianu, Eusebiu Punteanu si altii erau si aice de fatia.

Afara de ei se mai adunara si câtiva unguri, putini la numeru, càci cei mai multi temendu-se de vru unu fiasco, nu cutediara a se infatisiá.

De si erau mai toti aceia-si cari participara si la conferinti'a de la Pruneni, totusi trebuie sè constatámu, cá insufletirea nu erá aceea-si.

Cei ce vorbira, nisuirá a pastrá rezerv'a cea mai stricta, sciindu'pré bine, cá tóte cele rostite aice se voru raportá comitelui supremu.

Toastu nu sa disu nici unulu, nici macaru pentru „fratietate“ séu pentru „descendintii divului Traianu“.

Peste totu s'a beutu fòrte putínu. Dóra pentru cá acésta conferintia nu se tînu la casa privata, unde ospitalitatea stapanului pune la dispositiunea óspetiloru sei butelie cu ruchiu; ci in ospetaria, unde fiacare trebuie sè platésca ce a beutu.

Nu voimu a cercetá acést'a.

La timpulu ficsatu intrá in sala conchiamatoriulu conferintiei, fostulu deputatu alu cercului, Ca-

meleonu Tufariu, carele — intimpinatu cu strigate entusiastice — deschise conferinti'a.

Apoi luá cuventulu Bumbescu, si prin o vorbire de „politica innalta“ recomandá de candidatu la viitóri'a alegere de deputatu pe „tinerulu si talantulu advocatu Stefanu Zimbranu, a carui professiune politica moderata este in de obste cunoscuta.“

Si dupa aceste resuná unu „Éljen“ insotitu de „Sè traiésca“, — încâtu mai cá se cutremurara paretii.

Si de óra-ce candidatul „din intemplare“ erá tocmai de fatia, presedintele conferintiei, Cameleonu Tufariu, lu-invità a-si desvoltá program'a politica.

Si Stefanu se urcá pe o mésa, si la inceputu cu voce tremuranda, mai apoi cu curagiu crescendu, tînu unu discursu, care stórse aplausele cele mai frenetice.

Si dupa aceste presedintele lu-proclamá de candidatu generalu, alu Romaniloru si magiariloru; apoi conferinti'a se incheiá, si toti se departara catra casa in linisce, ca si candu s'aru fi temutu, cá au facutu ceva lucru reu, si voru audí si altii de portarea loru.

Pe candu Stefanu sosi a casa, erá séra.

Cu sufletulu ingreunatu intrá in odai'a sa, càci ori câtu de tare nisuiá a-si impacá consciinti'a, aceea totusi lu-acusá, si i spunea cá se afla pe cale gresita.

Avea trebuintia mare de linisce, de singuritate, cá sè póta meditá a supra celoru petrecute in internulu seu si sè póta gasi motivele de justificare si liniscire.

Abiá petrech inse câte-va mominte asiá, candu la usia se audí o bateré lina. Aceea se deschise si intrá — Aurora.

Stefanu o zari cu suprinde cee mai mare si — tresari.

Ea nu disé nimica, ci privindu in giuru de sine, déca nu este cine-va prin odaia, se apropiá de mirele seu.

Dinsulu statea cá inmarmuritu si nu aflá unu cuventu, cu care sè incépa a-si esprime mirarea.

In urma apoi, fara cá sè scia ce díce, esclamá cu confusiunea cea mai mare:

— Tu aice?

Aurora si-innaltiá ochii ei mari negri si plini de focu, adumbriti de niste gene lungi, si privi spre elu si voi sè-i respunda.

Inse buđiele-i incepura a tremurá, ochii-i se implura de lacrime si totu internulu ei fu cuprinsu de o durere, care i ciuntá tóte puterile.

Fara d'a puté grai unu singuru cuventu, ea cadu in bratiile lui si incepù a plange durerosu.

(Va urmá.)

Principele Milan.

La ilustratiunea din nrulu presinte avemu putine vorbe de adausu. Acea represinta pe junele principe alu Serbiei, nepotulu lui Mihaiu Obrenovici, ucisu in gradin'a Topcideru la 1868, de care ne-amu mai ocupatu in acésta fòia. In fati'a evenimentelor ce se pregatescu tocmai acuma in Orientu, si in cari — de dupa semne — mic'a dar vitéz'a Serbia inca va avé sè jóce unu rolu, este interesantu sè cunóscemu si portretulu acestui june principe.

SALONUL

Calindarul septemanei.

Duminec'a 1-a din postu, Evang. Ioanu Cap. 1, st. 43—51.

Dumin.	22	5	Aflarea rel. S. Mart. din Eugenia.
Luni	23	6	Sf. Ierom. Polycarpu Episc. Smirnei.
Marti	24	7	Ant. si a doua aflare a cap. Sf. Ionu bot.
Mercuri	25	8	Sf. Par. Tarasiu Arch. Constantinopolei.
Joi	26	9	Sf. Par. Porfriu Episc. Gazei.
Vineri	27	10	Cuv. Procopiu Decapolitulul.
Samb.	28	11	Cuv. Par. Vasiliu Marturisorulu. ☉

Premiulu femeiloru romane.

La concursulu anuntiatu de noi, cu premiu de 10 galbeni din sum'a contribuita de femeile romane, pentru cea mai buna novela originala, pana la terminulu fiesatu (1 martiu st. n.) au sositu urmatóriele lucrári:

1. „Fetulu Codriloru“, novela poporala. Motto: „... precum nu se afla nici unu focu fara fumu; astu-felu nici o casa fara superári.“ Pelimon.

2. „Padurén'a“, naratiune poporala in versuri; motto:

De mi-lasă dta.
Sé te bata Precist'a!
De te-oiu lasá bade eu.
Sé me bata Dumndieu!
Doina poporala.

3. „Sfersitului Despotu-voda“, novela istorica; motto: „Moldov'a, erá tier'a eroiloru, si Sucéva erá capital'a Moldovii.“

4. „Domnulu Tudoru“, novela istorica; motto: „Amoru si patria.“

Aceste novele concursuale se voru criticá de catra o comisiune de trei insi, si rezultatulu se va publicá mai tardiu.

Redactiunea „Familiei.“

Respunsu domnului B. P. Hasdeu. *)

In mai multe jurnale din Bucuresci a aparutu de curendu unu articulu umoristicu supsemnatu de d. B. P. Hasdeu, prin care aréta cã autorulu poesiei „La noi“, publicata in „Convorbiri literare“ din 1 Februaru a. c., nu este unu omu numitu Calescu, ci d. Hasdeu insusi, care ar fi tramisu acea poesia la „Convorbiri“ pentru a mistificá pe redactorulu acestei reviste.

Este dreptu, cã poes'ia mi-a venitu prin posta si cã, esaminandu-o, n'am gasitu-o asiá de rea pentru unu debutandu, cum mi-inchipuiám a fi d. Calescu, in cãtu sè refuzu publicarea ei. Din contra, de si poes'ia avea câte-va versuri obscure, mi-s'a parutu cã autorulu are óre-care talentu — celu putínu cã acele versuri cuprindu o idea, din care cauza nici nu puteam presupune cã d. Hasdeu este autorulu.

D. Hasdeu n'avea inse nevoia sè subsemneze cu

*) Publicandu in nr. trecutu scrisórea dlui Hasdeu, loialitatea a cerutu sè reproducemu din „Romanulu“ si acestu respunsu.
Red.

pseudonimulu Calescu pentru cã sè me faca sè-i publicu poes'ia, cãci, chiaru dec' ar fi supsemnatu-o cu propriulu seu nume, asiu fi refusat-o cu atátu mai putínu, cu cãtu din tóte poesiele originale si serióse ale d-lui Hasdeu, acésta este fara 'ndoiéla cea mai buna.

Déca d. Hasdeu isbutescu a compune atunci numai câte-va versuri bunisióre, candu gresiesce, séu vré sè faca o pacalitura, vin'a nu este a nóstra.

Déca inse d. Hasdeu sustine, cã sub epitetele: falnici pigmei, plagiatori etc. asiu fi trebuitu sè intielegu pe colaboratorii „Convorbirilor“ si 'n specialu pe d. Maiorescu, dé-mi voia d. Hasdeu a nu me crede destulu de naivu pentru a impartesi parerea sa, cãci in nóue volume ale „Convorbirilor“ n'a pututu gasi nici o pagina copiata din autori straini si data dreptu originala; va gasi inse mai multe in cari s'a datu pe facia asemenea alunecári d'ale altor autori, ce scriau in reviste fórte simpatice redactoriloru nóuei si importantei „Reviste literare“ ce are sè apara.

Cãtu despre bucuri'a ce simte d. Hasdeu cã n'am luatú séma — eu personalu, care sunt singuru redactorulu „Convorbiriloru literare“ — cã poes'ia are form'a unui acrostichu si cã supsemnatur'a in-sémna Pacalescu, marturisescu fara sfiéla acésta nebagare de séma a mea. Déca sciám cã autorulu este d. Hasdeu, me uitám neaparatu si la liter'a initiala a fia-carui versu, cãci atunci trebuiá sè me acceptu la pacalituri si caraghioslicuri. Inse talentulu acestora lucruri colaboratorii „Convorbirilor“ nu l'au contestatu d-lui Hasdeu nici-odata. Din contra, adese-ori i-s'a datu sfatulu si in prosa si in versuri sè se lase de studiele sale critice si mai cu séma de cele limbistice si sè se tórne la foi umoristice, precum erá diarulu seu „Aghiutia“, cãci in acestu soiú de scrieri, dar ce e dreptulu, numai in acest'a, d. Hasdeu a fostu mes-teru totu-de-una.

Iacobu Negruzzi.

Balulu romanescu din Viena.

— La 19 fauru. —

Pré stimate dle Redactoru!

Afandú, cã nu ti-a scrisu nimenea inca despre balulu nostru, mi-iau voia a-ti tramite unele date in privinti'a reusitei acestui balu, in speranti'a a aduce in „Familia“ o notitia.

Peste totu balulu a fostu fórte frumosu, fórte elegantu. La unu cadrille au jucatu 112 parechi. — Toiletele cele mai simple au fostu de matasa. Nici unu balu de elita de aici din acestu anu nu a intrunitu unu publicu atátu de alesu si toilete cu atát'a gustu, cá alu nostru.

O scriú acésta 10 dile dupa balu, va sè dica: nu in entusiasmulu primu.

Din tóte partile ni s'a disu, cã balulu nostru a devenitu primulu balu de elita. Nóue insine nu ne vine a crede ochiloru in sér'a balului, si nici acum nu ni o putemu esplicá, dar destulu mi-e mie a te puté ascurá, cã familii mari au amblatu anume, cá sè fia invitate la balu.

Persóne oficióse inca au fostu multe. Ambasadu-rele tóte au fostu represintate, principele Czartoryski, principele Thurn-Taxis, deputati mai multi intre cari Nic. Dumba. Presiedintele politiei si primariulu Vieni s'a escusatu in sér'a de balu, cà nu potu participá pentru pericolulu Dunarei, ce erá tocmai in sér'a acea mai mare. Curtea imperatésca inca a fostu invitata, si suntemu securi cà viniá vre-unu archiduce, déca nu ar fi fostu totu atunci balu la archiducele Karl Ludwig si principele Schwarzenberg.

Maj. Sa imperatulu ni-a datu 100 fl. dupa ce s'a informatu despre scopulu balului si starea societátii. Asemenea a datu imperatés'a 50 fl. Spesele sunt peste 1500 fl. Din Viena numai a incursu pana acum 1600 fl. Buffétulu a fostu gratis.

Mai tóte jurnalele de aci au luat notitia, spunendu, cà a participatu unu publicu fôrte elegantu si distinsu, si constatandu succesulu splendidu alu balului. Firesce mai multu avemu a multiumí acestu rezultatu dómneloru patronese: Matilda Dumba, Maria de Filisiano, Maria de Florescu si Elena de Marenzeller.

Ordinele de dansu pentru dame — din faille albu, in forma de traista, pe care erá desemnatu unu buchetu de nu-me-uitá si viorele, atêrnata de o acatiatória de bronzu prin dóne sínore de metasa alba, si decorata cu cinci ciucurei asemene de metasa alba — au fostu fôrte frumóse, si mi-si permitu a tramite un'a... (Ti-multiamimu in numele aceleia, pentru care ai tramis'o. E fôrte eleganta. Red.)

Sè me credi P. St. Dle Red.! cà balulu romanu are celu mai mare renume in Viena si a devenitu unu magnetu fôrte atragatoriu pentru publiculu alesu.

Nu ti-l'am pututu descrie dupa meritu, dar totusi ti-vei puté face o icóna despre elu, spre a o publicá in „Familia.“

T.

Balulu romanu din Aradu.

— 17 fauru. —

Sună orologiulu órele optu, pe strad'a principala a orasiului Aradu erá unu sgomotu mare, o multime de trasuri alergau spre otelulu „Crucea alba“, spre a conduce in salonulu acelui otelu multimea cea mare de juni si june, spre a petrece câte-va momente si a uitá de grigele vietii.

Erám invitatu si eu; curiositatea-mi crescu pe fia-care momentu, sé vedu si eu cá strainu in acestu orasiu inundatu de urmatorii fiiloru lui Israilu, ce pôte produce publiculu elegantu romanu.

Mi-facui iute si eu toalet'a-mi de balu si o traseru me conduse in grab'a cea mai mare la loculul destinat. Pe candu ajunsei aci, music'a tocmai intóná celu mai insufletitoriu mersu romanescu, mersulu lui Mihaiu. Publiculu erá binisioru adunatu, asiá încátu nu-mi fu mica suprinderea, ce mi-o causá privirea unui numeru insemnatu de dame si a unei cununi de damicele, care de care mai frumósa si in toaleta mai cu gustu.

Suprinsu de acestu numeru insemnatu de membre ale secului frumosu, intrebai indata in marea mea curiositate, posede Aradulu atâte dame si damicele romane? „O nu, mi-raspunse unu cunoscutu alu meu, parte mare din acestu publicu este din giuru, dar cele sunt romane si nu vei audi in acestu salonu alta

limba, decâtu numai limb'a nóstra cea dulce romanesca, te poti convinge despre acést'a, frate, te potu presentá fia-careia si vei fi necesitatu a crede asertiunea mea.

Este unu usu vechiu aici, la noi, de câte-ori se arangiéza baluri romane totu-de-una se invita si publiculu din giuru, care bucuros u totu-de-una parte la petrecerile, ce se arangiéza aici.

Tocmai se incepuse „Ardeleana“, pe candu cunoscutulu meu mi-spunea acestea si sal'a erá deja plina de parecchile de juni si june, din a caroru fecie si nefiziologulu putea cėti cele mai víi simtieminte interne de placere.

Dar óre ce contribuiá atâtu de multu la acésta splendóre? Erau dóra toalete luxóse, erau dóra totu toalete de metasa séu porfira si visonu pe acésta cununa de dame? O! nici decâtu, pentru cà aceste nu contribuescu nici decâtu la vioiciunea si splendórea unei petreceri; tocmai din contra, aceste producu numai pré mare incordare, si facu sé dispara ori ce familiaritate, fara de care nu pôte reusá bine nici unu feliu de petrecere sociala.

Unu lucru a fostu ce pôte servi de onóre tuturor dameloru, ce au contribuitu la redicarea splendórei balului si acést'a este: gustulu in arangiarea toaleteloru.

Sum siguru, cà in urm'a celoru díse pana acum, fia-care cetitoriu me va intrebá cu mare curiositate, cine a compus acésta cununa de dame si damicele si a redicatu intru atât'a splendórea balului? Este tare drépta si rationala acésta intrebare, inse me va cusá ori-cine, déca eu cá strainu nu-i voiú puté satisfice acésta drépta si resonabila dorintia dóra pe deplinu. Curiositatea inse cu tóte aceste voiú încercá a o potoli pe câtu mi-va fi posibilu. Observu inse din inceputu, cà mai nainte de a numí unele putine nume, tóte damele si damicelele au corespunsu pe deplinu tuturor recerintiilor unei petreceri elegante, si asiú fi nedreptu déca nu asiú intóná cu tóta ponderositatea acésta impregiurare.

Mai amintescu si aceea, cà in casulu de fatia este greu a scí ordulu in care sé incepu cu numele diferiteloru dame si damicele. Sè nu facu inse nici o distinctiune, asiú comite dóra o mare gresidla. Grea pusetiune in adeveru pentru mine, dar ce sé facu, sum silitu a me supune ori-carei critice din partea publicului, déca nu voiú fi nimeritu adeverulu.

Dintre dame au escelatu dnele: Deseanu, Pa-guba, Halicu, Pauloviciu, Belesiu junior, Ajudanu, Doge, Jurma, Petrutiu, Florescu, Hornoiu, ér dintre damicele dsiórele Maria si Elena Sierbanu, dra Paula Ratiu, Rea Silvia Bocsianu, Mladinu, Maria Vancu, drele Dogariu, dr'a Desco, dr'a Belesiu, Radneantiu, Bragia, dr'a Sidonia Secasianu, Florescu si altele multe, carora inse mi-ceru scusele, déca cá strainu si necunoscutu nu mi le-am pututu intipari in memoria a le citá cu numele in loculul acest'a.

Petrecerea din cestiune capatá o splendóre nu numai prin membrele dantiatórie ale balului, ci la acést'a mai contribuiu si unu numera frumosu de dame, cari ca nesce adeverate matróna romane urmariu cu ochi veseli dantiurile si conversatiunile cele pline de surisuri dulci ale ficeloru si fiiloru sei. Intre aceste matróna vomu numí pe dnele: Sierbanu, Bocsianu, Vancu, Dogariu, Florescu, Belesiu, Secasianu, P. Simeonu David, Desco si altele multe.

Câtu privesce acum junii si barbati, cari luara parte, nu potu dice alteeva, decâtu că comitetulu a-rangiatoriu atâtu de bine si-PRICEPU misiunea sa, încâtu numerulu dantiatoriloru corespunse pe deplinu celuia alu dantiatôreloru.

Asiu avé inca fôrte multe de disu a supra acestei petreteri, credu că voiu satisface inse deca voiu reasumá tóte acestea într'o singura asertiune si voiu intoná, că petrecerea a fostu fôrte viala si a decursu in cea mai buna ordine pana in diori de di, candu fiacare participatória si participatoriu duse cu sine cele mai frumóse suveniru de la acésta petrecere, de la balulu romanu din Aradu.

CE E NOU?

Esundarea Dunarei, despre care amu relatatu si in nrulu trecut, a luatu dimensiuni fôrte inspaimantatórie pentru Budapesta. In joi'a trecuta sér'a ap'a a crescutu repede pana la 25 urme de a supra nivelulu seu ordinariu. De la 1838 capital'a Ungariei nu s'a aflu in asiá periculu mare. Atunce ap'a a fostu cu cinci urme mai nalta, dar a si inundatu totu orasiulu. Acuma, fiindu de atunce malurile fôrte aredicate si fortificate, numai suburbiile de a supra fure inundate, dar aceste suferira pagube grozave. In susu si mai alesu in josu de capitala Dunarea a inundatu tóte orasiile si comunele, causandu daune de milióne. De sambeta ap'a a inceputu sè scadia, dar ast'a n'a duratu multu; de câte-va dile érași cresce, si a nume pentru caus'a, că si riurile cari curgu in Dunare inca au esundatu. Ast'a cresce inse nu va produce periculu mai mare. Atât'a inse totusi va urmá, că partile inundate remanendu totu sub apa, se voru mai ruina multime de case. Pentru ajutorarea pagubitoru se facu colecte, cari si pan'acuma a produsu rezultate mari. Maj. Sa imperatulu si imperatés'a a tramisu spre acestu scopu 71,000 fl.

Camer'a deputatoru in septeman'a acést'a n'a tinutu siedintie pana joi, atunce a inceputu a desbate legea cambiala.

Don Carlos, care a versatu atâtu sange pentru ocuparea unui tron, in fine a fostu silitu a parasí campulu luptei. Remasiti'a armatei sale parte a capitulatu, parte a trecut — dimpreuna cu elu — pe teritoriu francesu, unde a depusu armele.

Carnevalu.

Balu in Alba-Iulia. Intre impregiurările apasatórie si critice in cari se afla romanimea de dincóce de Carpati, ori-ce miscare, ori-ce semnu si respirare de caracteru nationalu te imbucura si te insufletiesce. Deosebitu in viéti'a nóstra sociala aceste semne de esistintia nationala sunt cele mai dorite si placute. — Pana candu vomu puté feri societatea romana de vermele mistuitoriu alu coruptiunii nationale, pana atunci si esistinti'a nóstra nationala e asigurata. Despre unu asemene faptu laudabilu de caracteru nationalu vi potu relatá din Alba-Iulia. In 26 a lunei curinte se tienù aice balulu sergentiloru de la diferitele regimente, intre cari se afla si o multime de juni romani inteliginti. Pe candu in multe locuri, si chiar si la noi in Alba-Iulia, la numerós'a nóstra inteligintia romana,

frumósele nóstre dantiuri nationale sunt neglitate si mai că eschise din petreterile si societátile publice, — pe atunci bravii sergenti romani din Alba-Iulia cu ocaziunea acestui balu grabira a aretá, că dantiurile nóstre sunt pentru noi nu numai o mandría nationala, ci ele sunt invidiate chiar si de straini. Erá insufletitoriu a vedé, că mai la 40 de parecú, si deosebitu mai la 40 de damicele dragalasie, dintre cari abié dóra numai 5 inse erau romane, se insirara cu ocaziunea acést'a la frumós'a „Roman'a“, care arangiata de dlu Amosu Popescu, sergentu si teologu absolutu, se jocá cu atâtu acurateti'a si desteritatea, încâtu stórse aplausele chiar si a tuturoru strainiloru presinti. Precum aflámu, inainte de balu se tienura mai multe probe de jocu, si pentru aceea reusise „Roman'a“ atâtu de escelentu. Faptulu acést'a e cu atâtu mai laudabilu, cu câtu acestu spiritu nationalu, imbucuratoriu pentru ori-ce sufletu romanu, lu-aflámu chiar in armata. Fia de bunu esemplu si pentru — civili! A. Julianu.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Tulliu Rosiescu, teologu absolutu din archidieceps'a Sibiului, s'a cununatu la 17 febr. cu domnisiór'a An'a Maxinu, fiéc'a fostulu administratoru protopopescu din Apahid'a in Transilvania.

Dlu Iuliu Catescu, veterinaru in Lugosiu, s'a cununatu la 20 febr. cu domnisiór'a Elisabeta Kóvari din Timisióra.

Societati si institute.

× **Societatea geografica romana** a deschisu adunarea sa generala in Bucuresci la 1/13 febr. sub presiudu Domnitoriului. Dlu Stefanescu a intretinutu societatea despre escursiunea ce a ~~intreprinsu in valea~~ Bahnei, aprópe de Verciorova si Orsiova; apoi dlu Slaniceanu a supusu societáti cursulu de geografia elementara ce a lucratu. In siedinti'a a dóu'a dlu Barozzi a espusu societáti lucrările trigonometrice ale depositulu de reshelu, esecutate in cursulu anulu trecut in Moldov'a de susu, pentru lucrarea chartei Moldovei. Dlu Bratianu a vorbitu despre vechile notiuni de geografia la Romani. Apoi dlu Stefanescu a datu citire unui memoriu alu dlui dr. Branza despre Flor'a Romaniei. In siedinti'a a trei'a dlu Capitaneanu a espusu lucrările astronomice, ce a esecutatu in urmarea operatiuniloru trigonometrice ale depositulu de reshelu pentru chart'a Moldovei. Dlu A. Odobescu a espusu unu fragmentu inca necunoscutu din geografi'a antica relativa la esistinti'a unei Arabie la gurele Dunarei, pe la anulu 600 inainte de er'a crestina. Dlu Draghiceanu a supusu unu studiu a supra salineloru romane, a esportulu de sare gema. Câte-si treile siedintie publice, presidate de insu-si Domnitoriulu, au fostu frecventate de unu numerosu publicu de domni si dómne.

Literatura.

Poesi'a din nrulu presinte o reproducemu din diuariulu „Telegrafulu“ de la Bucuresci.

× „Jalomniti'a“ se numesce unu diariu politicu, care apare in fia-care duminica la Calarasi.

Dlu Missailu lucra de unu timpu mai indelungatu la istori'a literaturii romane.

Proprietariu, redactoru respundietóriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.